

Antti Tiantu:

PROF. VALTER KELTIKANKAAN „KESKUSTELUPUHEEN- VUORON“ JOHDOSTA

Jos prof. Keltikangas todellakin olisi tuonut keskustelussa esille kaiken sen, mikä julkaistiin Suo-lehden viime huhtikuun numerossa, olisin katsonut olleen velvollinen jotain siihen vastaamaan suullisesti heti, ja tilanpyyntöä Suo-lehdessä ei ehkä olisi tarvittu.

Melinin ja allekirjoittaneen tutkimusaineiston välillä ei ole mielestäni läheskään niin suurta eriaisteisuutta ojitusten iän suhteen, kuten K. sanoo, sillä M:n julkaisemista on 21:llä ojitus tehty 1870-luvulla tai sen jälkeen, 8 on sitä vanhempia ja 11:n ojitusvuotta ei tunneta. Muutamissa (5) näistä vanhimmista tiedetään kuitenkin, että ensimmäinen ojitus on ollut hyvin vaillinaista ja täydennys on toimitettu vasta viime vuosikymmeninä. Esitelmäsäni jo sanoin, että näillä kaikilla, siis vanhimmillakin, on M:n muistiinpanojen mukaan ollut suokasveja. Ne eivät näin ollen ole johtaneet Keltikankaan tarkoitamaan »kangasmetsätyppiin». Allekirjoittaneen tutkimat ojitukset sitävästoin ovat 1860-luvulta jotakin ani harvaa lukuunottamatta. Onko ratkaisevaa eriaisteisuutta kuivatustehossa, sitä on oikeus ainakin epäillä sekä esitettyjen ojituskarttojen että Ruotsissa omin silmin näkemäni perusteella. En näet ole tavannut siellä yhtään ainoaa metsäojitusta, en vanhaa enempää kuin nuortakaan, mistä edes voisi odottaa meikäläisen käsityksen mukaan riittävää kuivumista, joitakin ojien risteyskohtia ja ajanvarsia tietysti lukuunottamatta. Samaa ovat minulle kertoneet muutkin siellä käyneet suomalaiset metsäojitusmiehet.

M. ei ole esittänyt tutkimustensa lopputuloksina »kangasmetsätyypejä», vaan metsätyypejä. Ei niitä ole toistaiseksi

tietämäni mukaan kuvannut kukaan muukaan.

Sitten jokin sana »rahkasoista». Meillä on jo kauan tiedetty, että tämä on hyvin heterogeeninen suoryhmä. Osa niistä kuivatettuna tavallisen metsäojituksen vaatimusten tapaan johtaa jäkälämetsätyppiin, toiset kanerva- ja puolukkametsätyppiin, parhaat ehkä puolukka-mustikkametsätyypin rajamaille — tai kuten myös on sanottu ne ovat 5:n, 4:n ja mahdollisesti parhaissa tapauksissa 3:n luokan soita, tietysti niitä tärkeitä poikkeuksia lukuunottamatta, jotka olen selittänyt väitöskirjani sivuilla 210—211. Jos olen oikein käsittänyt K:n, ei hänkään ole tässä erimieltä, niin pitkälle kun on metsätyypistä kysymys. Kun eri alkupisteistä joudutaan — tietysti erinäisten ja erilaisten väliasteiden ja välivaiheiden kautta — eri päätepisteisiin, lienee oikeus puhua eri sarjoista. Olen käyttänyt nimitystä viljavuussarja. Nyt kuitenkin K. kieltää »alkuperäisen viljavuussarjan» olemassaolon sillä perusteella, että näistä eri metsätyypeistä perusteellisemmin kuivatettuina myöhemmin tulee yhtä ja samaa »kangasmetsätyppiä». Muinaisessa uskonopin koulukirjassa 1890-luvulta oli ulkoa opittava nohtumaton määritelmä: »usko on vahva uskallus niihin asioihin, joita ei näe ja näkymättömiä ei epäile». Mutta kun toiselta puolen väitetään, että »epäily on tiedon äili», niin sallittakoon minun edelleen jäädä odottamaan kokeiden ja esimerkkien tuloksia, ennenkuin uskon, että esim. kanervarahkaraamesta, jonka turve myös on kanervarahkarämeturvetta ja josta on nähty kuivatettuna edelleen kanervametsätyppi, vielä perusteellisemmin kuivatettuna ja vaikkapa pitkänkin ajan kuluttua tulee »mustikkakangasmetsätyppi». Ei rahkasoitten monisatavuotinen viljeleminenkään ole johtanut parempien soitten laatuisiin ja arvoisiin viljelysmaihin, vaan selvä ero on yhä ainakin toistaiseksi jalunut muokkauksista, maanparannusaineiden ja väkilannoitteiden käytöstä ym. toimenpiteistä huolimatta. On myös havaittu, ettei ennen kaikkea paksurahkais-

pätevimpiä maan viljelyskelpoisuuden ja hyötykäytön asiantuntijoitamme. Tietojaan ja taitoaan sekä suontuntemuksen että koetoinnin aloilla hän on erittäin menestyksellisesti käyttänyt suonviljelysneuvontaan varsinkin rajaseuduilla ja Pohjois-Suomessa, jossa hänet »suosaarnaajana» laajalti tunnetaan.

ten soitten hyvin runsas kuivatus suin-kaan johda parhaisiin satotuloksiin, vaan turve pidättää itsessään niin sitkeästi veden, etteivät viljelyskasvit saa sitä tarpeekseen. On siis mahdollista sekin, että lisäkuivatuksen johdosta kanervametsätyypistä tulee karu kanerva-jäkälänummi! Ei ole myöskään varmaa, että kuusen esiintyminen Ruotsin ojitetuilla soilla runsaampana kuin meillä on ainakaan sanottavasti vaikuttanut näiden maiden aluskasvillisuuteen — ja tietysti siten myös turpeen laatuun —, vaan mieluummin uskoisi, että sikäläisten soitten turpeen erilainen laatu ja ominaisuudet ovat aiheuttaneet sen, että kuusi voi ojitetulla soilla kasvaa yleisempänä siellä kuin meillä.

Olen jo ennen sotavuosia keskustellussa mm. prof. Keltikankaan kanssa sanonut käsittäväni asian siten, että kaikki ojitetut suot ovat jatkuvasti muuttuvia maita. Kokonaan eri asia on, missä määrin, ts. missä rajoissa ne kukin voivat muuttua ojituksen vanhetessa ja maatumisen edistyessä ja mitä niistä suotuisim-

missa tapauksissa lopuksi voi tulla. Olen myös siinä uskossa, että Ruotsin pohjoispuoliskon suot, joita olen enemmän nähnyt kuin eteläisiä, poikkeavat yleensä melko lailla meikäläisistä — ehkä Kuusamon puolen soita lukuunottamatta. Rahkasoittenkin nimellä kulkevilla on laihannäköisen pinnan ala hyvin usein parempi turve lähempänä kuin meillä tavallisesti, jo yksin senkin vuoksi, että ne ovat olleet ainakin nuorina viettävämpiä, niitten vesi virtaavampaa ja siitä syystä mm. enemmän veteen liuennotta happea ja ravinteita sisältävää. Mutta uskon asioiden ei kannata kiistellä, vaan lisätutkimuksia ja kokeita tarvitaan, johon toivomukseen päätin esitelmänikin.

★

Niin mielenkiintoinen kuin prof. Keltikankaan ja Tantun välinen mielipiteiden vaihto on ollutkin, niin voinee se lehtemme rajoitetun tilan takia tähän loppua.

Toimitus.

SUOSANASTOA

Maisteri Arvi Valmarin Suo-lehden viime numerossa julkaistu suosanasto on varmasti ollut sekä tarpeellinen että ajankohtainen. On hyvin tärkeätä, että käsitteet saadaan yhtenäisiksi ja selviksi. Arvostelematta nyt julkaistua sanastoa muilta kohdin kuin sanaston ruotsinkieliseltä osalta ja tässäkin nimenomaan vain Suomen ruotsinkielien nomenklaturia, esitän seuraavassa eräitä näkökohtia.

Kuten tunnettua Suomen metsätyypit, niin kovien kuin myös suomaitten tyypinimitykset perustuvat A. K. Cajanderin tyypijärjestelmään ja tähän perustuvat myöskin O. J. Lukkalan—M. J. Kotilaisen suotyypit. Eräässä metsähallituksen aikaisemmassa julkaisussa »Metsähallinnon suonkuivaustöissä käytetyt suotyypit», mikä on julkaistu sekä suomen että ruotsinkielellä on *n e v a*, ruotsiksi *m o s s e*, *r ä m e* — *m y r j a k o r p i* — *k ä r r*. *Mosse*, *myr* ja *kärr* ovat ruotsia puhuvien suomalaisten keskuudessa yhtä vakiintuneita kuin suomea puhuville suomalaisille *neva*-, *räme*- ja *korpi*- käsitteet. Nämä sanat eivät kaipa sellaisenaan mitään selitystä, vielä vähemmän muutosta. Jos Ruotsissa taas

halutaan kärr nimellä ilmaista, että suo on ravinneikas ja että mosse-sanaa käytetään, kun on ravinneköyhä suo kysymyksessä, niin soveltuu se ehkä heidän järjestelmänsä. Meidän metsätyypijärjestelmäämme se ei sovi. Ehdotankin, että sanasto laadittaisiin sillä lailla, että esim. »Suomi» sarakkeeseen tulisi suomalaisten sanojen lisäksi meillä käytetyt ruotsinkieliset nimitykset. Silloin jäisivät Ruotsin kohdalta heidän hyväksymänsä sanat sanaston omaan sarakkeeseen.

Vuonna 1946 sai allekirjoittanut Keskusmetsäseura Skogskulturilta tehtäväksi kääntää O. J. Lukkalan ja Mauno J. Kotilaisen »Soiden ojituskelpoisuus»-kirjansen ruotsiksi. Koska tyypinimityksissä esiintyi vaikeuksia, pidettiin Keskusmetsäseuran toimistossa kokous tämän asian ratkaisemiseksi. Läsä olivat prof. M. J. Kotilainen, tri A. L. Backman, metsäneuvos J. Lindfors, metsänhoitajat J. Carpelan, E. Malmström, R. Margelin ja allekirjoittanut. Kokouksessa käsiteltiin kaikki »Soiden ojituskelpoisuus»-kirjasessa mainitut suotyypit. Muun muassa *suo*-sana aiheutti paljon keskustelua. Cajanderin